

LARVIK KOMMUNE
Postboks 2020
3255 LARVIK

Deres ref.:

Vår ref.:

Dato:

Sak/dok.: 18/00156-257

07.10.2024

Ark.: 326.12

Oppstart av navnesak 2024/240 – Lydhus/Lyhus i Larvik kommune

I forbindelse med adressering i Larvik kommune har kommunen tatt opp navnesak for stedsnavna Lydhus/Lyhus og Lydhusstranda/Lyhusstranda, jf. brev datert 19.09.2024. I tillegg til primærnavna tar vi avledete navn med i saken, jf. § 8 siste ledd i forskrift om stadnamn. Saken tas opp for å få avklart riktig skrivemåte for offentlig bruk.

Statens kartverk sender med dette saken på lokal høring i kommunen, jf. § 8 i lov om stadnamn.

Saken gjelder følgende navn med varianter av skrivemåter:

Skrivemåter i off. bruk / forslag:	Navneobjekt:	Skrifttradisjon og uttaleopplysninger:
Lydhus/Lyhus	Gard 4125 (tidligere gard 125 i Brunlanes)	<i>Lyhus</i> på rektangelkart fra 1910 og 1950 mfl., på Norge 1:50 000 fra 1971 og 1992 mfl., og på økonomisk kartverk fra 1959. <i>Lydhuus (Ljodhuus)</i> i 1838-matrikkelen. <i>Lyhus</i> i 1886-matrikkelen og 1905-matrikkelen (begge med merknaden «Alm. skr. Lydhus; udtales Liuss») og matrikelutkastet 1950. Bustadnavnregisteret (1951) har oppslagsformen <i>Lyhus</i> og uttalen <i>li:’uss</i>. <i>Norske Gaardnavne</i> har oppslagsformen <i>Lyhus</i>, uttalen <i>li’uss</i>, forklarer opphavet til navnet med norrønt <i>Ljóðhúsar</i>, og har en lengre vurdering av dette navnet under gard 62 i Borre, nå Horten (se neste side):

		Ljóðhúsar, et ikke sjeldent Gaardnavn, nu mest lydende Løs (foruden her i Nesodden og i Brunlanes, tidligere ogsaa i Urskog og i Bø Tel., desuden efter RB. 385 i Tanum S. i Bohuslen, hvor det nu skrives Löse). Mest bekjendt er dette Navn ved den ældgamle Kjøbstad i Vestergötland, som nu skrives Lödöse. Ljóðhús er ogsaa det gamle Navn paa Øen Lewis blandt Hebriderne. 1ste Led er ljóðr (lýðr) m., Folk, samlet Folkemasse, og Navnet synes at kunne betyde: Sted, hvor Folk jevnlig samles. Stedets Brug som Tingsted, som Markedsplads eller paa anden lign. Maade kunde da have givet Anledning til Navnet. Lyby i Rygge er, hvis det er sms. med lýðr, væsentlig samme Navn. Se Bd. I S. 347. Om Forstaaelsen af Navnets 2det Led har S. B. meddelt mig følgende: «I dette ældgamle Stedsnavn, som vistnok betegner en Markedsplads, synes hús, Hus, ifølge sin Betydning noget paafaldende som 2det Led. Navnlig synes dette saa ved Ljóðhús (Gen. -húsa, Dat. -húsam) som det gamle (ogsaa i irske Skrifter forekommende) Navn paa Øen Lewis. Jeg holder det for muligt, at 2det Led har været et i det historiske Sprog tabt Subst. *hós f. (jfr. under GN. 9 ovfr.), urnordisk *hansu, som har svaret til angelsachs. hós, Skare, Flok, gotisk hansa, og til det bekjendte tyske Hanse, Selskab, Kjøbmands- og Haandværkerlaug. I svagt betonet Stavelse kunde ó gaa over til u (jfr. Aarhus af Áróss), og Navnet kunde senere opfattes som sms. med hús og derfor blive Intetkjønsord. Det er at mærke, at Navnet paa den svenske Kjøbstad tildels skrives Lødhosæ, paa Latin Ludosia. Gaarden Løs i Nesodden skrives i et Diplom fra 1405 á Lødhosom. Dog bevise disse Former intet imod Opriindelse af hús.» — Enkelte andre med Ljóð- begyndende Stedsnavne stamme antagelig fra Elvenavnet Ljóð (Hljóð?).
Lydhus/Lyhus	Bruk 4125/1	Se også gårdsnavnet. <i>Lyhus</i> i dagens matrikkel.
Lydhus/Lyhus	Bruk 4125/5	Se også gårdsnavnet. <i>Lyhus</i> i dagens matrikkel.
Lydhus/Lyhus	Bruk 4125/11	Se også gårdsnavnet. <i>Lyhus</i> i dagens matrikkel.
Lydhusstranda/ Lyhusstranda	Strand	<i>Lyhusstranda</i> på økonomisk kartverk fra 1959.

For flere opplysninger om navna, se innsynsløsningen vår for Sentralt stedsnavnregister (SSR):

www.norgeskart.no/ssr/. Enkelte bruksnavn står kun i matrikkelen og er søkbare i

<https://seeiendom.kartverket.no>. Søk på: gnr./bnr., navnet på kommunen.

Lokal høring

Kartverket har vedtaksrett for skrivemåten av bl.a. (naturnavn, nedarvete gards- og bruksnavn, seternavn, statlige anlegg og navn på reinbeitedistrikt). Før vi gjør vedtak, har kommunen rett til å uttale seg. Eiere og festere har rett til å uttale seg om gardsnavn og bruksnavn, og lokale organisasjoner har rett til å uttale seg om skrivemåten av navn som de har særlig tilknytning til. **Saker som gjelder bruksnavn, skal eierne få tilsendt direkte fra kommunen.** Det går fram av lista ovenfor hvilke bruk dette gjelder.

Ifølge loven skal skrivemåten fastsettes med utgangspunkt i den nedarvete, lokale uttalen av navnet. Derfor ber vi om at alle som uttaler seg, opplyser hva som er den lokale dialektuttalen. Dersom navnet blir uttalt på ulike måter, ber vi om å få opplyst de forskjellige uttaleformene.

Normeringsprinsipp

I tillegg til å ta utgangspunkt i den nedarvede, lokale uttalen, skal en som hovedregel følge gjeldende rettskrivingsprinsipp ved normering av stedsnavn, jf. § 4 første ledd i lov om stadnamn. Skrivemåten skal være praktisk og ikke skygge for meningsinnholdet i navnet. I *utfyllande reglar om skrivemåten av norske stadnamn* er det mer detaljerte bestemmelser om hvordan stedsnavn skal normeres.

Skrivemåten av primærnavnet vil normalt være retningsgivende for skrivemåten av det samme navnet i andre funksjoner, f.eks. for adressenavn som er like eller avledet av navnet, jf. § 4 tredje ledd i loven. Kommunen må derfor ta hensyn til den vedtatte skrivemåten av primærnavnet når de skal gjøre vedtak. Inntil navnesaken er ferdig behandlet, kan kommunen fastsette et midlertidig adressenavn, jf. [kap. 6.6 i Adresseveilederen](#).

Bruksnavn

Vedtak om skrivemåten av gardsnavn skal som hovedregel være retningsgivende for skrivemåten av bruksnavn som er identiske med gardsnavnet, eller der gardsnavnet inngår som en del av bruksnavnet. Men etter § 5 tredje ledd i lov om stadnamn har eieren rett til å fastsette en annen skrivemåte av navn på eget bruk enn den som følger av § 4 første ledd i loven. Forutsetningen er at han/hun kan dokumentere at skrivemåten har vært i offentlig bruk som bruksnavn (på offentlig kart, på skilt, i matrikkelen, skjøte e.l.). I så fall må eieren sende krav om det til Kartverket og legge ved slik dokumentasjon. Klageretten for navnet i andre funksjoner, f.eks. gardsnavnet, faller da bort. Kartverket er formelt vedtaksorgan også for skrivemåten av bruksnavn fastsatt av eieren. Ved eventuelle eierfastsatte skrivemåter skal vedtatt skrivemåte som følger av § 4 første ledd i loven fortsatt være retningsgivende for avledete sekundærnavn.

Videre saksgang

Kommunen har ansvaret for å kunngjøre at navnesaken er reist, f.eks. med notis i ei lokalavis og på nettsidene sine. Hver av partene har to måneder på seg til å gi høringsuttalelse, fra de mottar brevet. Kommunen har også ansvaret for å innhente og samordne de lokale høringsuttalelsene. Kommunen skal, innen tre måneder fra de mottar dette brevet, sende høringsuttalelsene til *Språkrådet, Postboks 1573 Vika, 0118 Oslo* (post@sprakradet.no), med kopi til Kartverket. Språkrådet vil så gi endelig tilråding til Kartverket.

For opplysninger om saksgang, kontakt Kartverket på telefon 32 11 80 00. For navnefaglige spørsmål, kontakt Språkrådet på telefon 22 54 19 50.

Med vennlig hilsen

Helge Dønvold
seksjonsleder

Christian Mathiesen
saksbehandler stedsnavn

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Lenker: [Lov om stadnamn](#)
[Forskrift om stadnamn](#)
[Utfyllande reglar om skrivemåten av norske stadnamn](#)
[Adresseveileder](#)

Kopi til: Språkrådet
Kolbjørn Hem, Larvik kommune